C/2025/3947

18.7.2025

DECYZJA KOMISJI

z dnia 16 lipca 2025 r.

w sprawie zatwierdzenia wytycznych dotyczących zamknięcia programów rozwoju obszarów wiejskich przyjętych przez państwa członkowskie w celu uzyskania pomocy z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) na lata 2014–2022

(C/2025/3947)

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

1) Programy rozwoju obszarów wiejskich państw członkowskich, zatwierdzone w celu udzielania pomocy z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) na okres programowania 2014–2020, zostały przyjęte na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 ([1]) i przedłużone do dnia 31 grudnia 2022 r. rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2220 ([2]).

2) Biorąc pod uwagę znaczenie terminowego i skutecznego zamknięcia tych programów rozwoju obszarów wiejskich, w szczególności zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ([3]), rozporządzeniem (UE) nr 1305/2013, rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 ([4]), rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) nr 907/2014 ([5]) i rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 908/2014 ([6]), należy zapewnić odpowiednie wytyczne dotyczące zamknięcia tych programów.

3) Zamknięcie programów rozwoju obszarów wiejskich państw członkowskich na lata 2014–2022 będzie oparte na doświadczeniach z zamykania okresu programowania rozwoju obszarów wiejskich w latach 2007–2013 i powinno przewidywać uproszczone procedury w celu wykorzystania najlepszych praktyk zidentyfikowanych podczas zamknięcia poprzedniego okresu.

([1]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 487, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1305/oj).

([2]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2220 z dnia 23 grudnia 2020 r. ustanawiające niektóre przepisy przejściowe dotyczące wsparcia z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) w latach 2021 i 2022 oraz zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, (UE) nr 1306/2013 i (UE) nr 1307/2013 w odniesieniu do zasobów i stosowania w latach 2021 i 2022 oraz rozporządzenie (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do zasobów i rozdziału takiego wsparcia na lata 2021 i 2022 (Dz.U. L 437 z 28.12.2020, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2220/oj).

([3]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 320, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1303/oj).

([4]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 549, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1306/oj).

([5]) Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 907/2014 z dnia 11 marca 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do agencji płatniczych i innych organów, zarządzania finansami, rozliczania rachunków, zabezpieczeń oraz stosowania euro (Dz.U. L 255 z 28.8.2014, s. 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2014/907/oj).

([6]) Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 908/2014 z dnia 6 sierpnia 2014 r. ustanawiające zasady dotyczące stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do agencji płatniczych i innych organów, zarządzania finansami, rozliczania rachunków, przepisów dotyczących kontroli, zabezpieczeń i przejrzystości (Dz.U. L 255 z 28.8.2014, s. 59, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/908/oj).

4) Celem wytycznych jest ułatwienie procesu zamknięcia programów poprzez zapewnienie ram metodycznych, zgodnie z którymi należy przeprowadzać czynności związane z zamknięciem na potrzeby rozliczenia finansowego pozostających do realizacji zobowiązań budżetowych Unii poprzez płatność salda końcowego, odzyskanie kwot nienależnie wypłaconych lub anulowanie niewykorzystanych zobowiązań.

5) Należy zatem zatwierdzić te wytyczne,

STANOWI, CO NASTĘPUJE:

Artykuł

Niniejszym zatwierdza się określone w załączniku wytyczne Komisji dotyczące zamknięcia programów rozwoju obszarów wiejskich przyjętych przez państwa członkowskie w celu uzyskania pomocy z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) na lata 2014–2022.

Sporządzono w Brukseli dnia 16 lipca 2025 r.

W imieniu Komisji
Christophe HANSEN
Członek Komisji

ZAŁĄCZNIK

WYTYCZNE DOTYCZĄCE ZAMKNIĘCIA PROGRAMÓW ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014–2022

1. OGÓLNE ZASADY ZAMKNIĘCIA

Programy rozwoju obszarów wiejskich państw członkowskich, finansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) na okres programowania 2014–2020, zostały przyjęte na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 ([1]). Okres określony w art. 26 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 został przedłużony do dnia 31 grudnia 2022 r. rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2220 ([2]). W związku z tym niniejsze wytyczne dotyczą okresu programowania 2014–2022.

Niniejsze wytyczne mają zastosowanie do zamknięcia programów rozwoju obszarów wiejskich zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 1303/2013 ([3]), rozporządzeniem (UE) nr 1305/2013, rozporządzeniem (UE) nr 1306/2013 ([4]), rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) nr 907/2014 ([5]) i rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 908/2014 ([6]), rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 808/2014 ([7]) i rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 809/2014 ([8]).

Zamknięcie programów dotyczy rozliczenia finansowego (w EUR) pozostających do spłaty zobowiązań budżetowych Unii poprzez płatność (w EUR) salda końcowego na rzecz państwa członkowskiego w ramach każdego programu rozwoju obszarów wiejskich (PROW) lub odzyskanie (w EUR) kwot nienależnie wypłaconych danemu państwu członkowskiemu przez Komisję i anulowanie (w EUR) ewentualnego salda końcowego.

Wszystkie prawa i obowiązki Komisji i państw członkowskich związane ze wsparciem finansowym zachowują ważność do chwili zamknięcia programów rozwoju obszarów wiejskich. Zamknięcie PROW nie wyklucza prawa Komisji do przyjęcia dalszych korekt finansowych lub odzyskania nienależnie wypłaconych kwot.

([1]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 487, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1305/oj).

([2]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2220 ustanawiające niektóre przepisy przejściowe dotyczące wsparcia z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) w latach 2021 i 2022 oraz zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, (UE) nr 1306/2013 i (UE) nr 1307/2013 w odniesieniu do zasobów i stosowania w latach 2021 i 2022 oraz rozporządzenie (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do zasobów i rozdziału takiego wsparcia na lata 2021 i 2022 (Dz.U. L 437 z 28.12.2020, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2220/oj).

([3]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 320, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1303/oj).

([4]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 549, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1306/oj).

([5]) Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 907/2014 z dnia 11 marca 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do agencji płatniczych i innych organów, zarządzania finansami, rozliczania rachunków, zabezpieczeń oraz stosowania euro (Dz.U. L 255 z 28.8.2014, s. 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2014/907/oj).

([6]) Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 908/2014 z dnia 6 sierpnia 2014 r. ustanawiające zasady dotyczące stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do agencji płatniczych i innych organów, zarządzania finansami, rozliczania rachunków, przepisów dotyczących kontroli, zabezpieczeń i przejrzystości (Dz.U. L 255 z 28.8.2014, s. 59, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/908/oj).

([7]) Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 808/2014 z dnia 17 lipca 2014 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz.U. L 227 z 31.7.2014, s. 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/808/oj).

([8]) Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 809/2014 z dnia 17 lipca 2014 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli, środków rozwoju obszarów wiejskich oraz zasady wzajemnej zgodności (Dz.U. L 227 z 31.7.2014, s. 69, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/809/oj).

Jak wyjaśniono powyżej, w 2020 r. przyjęto rozporządzenie (UE) 2020/2220 („rozporządzenie przejściowe"), przedłużające okres określony w art. 26 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 do dnia 31 grudnia 2022 r. (zob. art. 1 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2020/2220).

W rozporządzeniu przejściowym wprowadzono również możliwość finansowania programów rozwoju obszarów wiejskich za pomocą dodatkowego finansowania z Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy (EURI) ([9]) w latach 2021 i 2022 w celu zaradzenia skutkom kryzysu związanego z COVID-19 i jego skutkom dla sektora rolnego i obszarów wiejskich Unii. Dodatkowe finansowanie z EURI podlega jednak określonym warunkom i w związku z tym musiało być programowane i monitorowane oddzielnie od wsparcia na rzecz rozwoju obszarów wiejskich udzielanego z EFRROW. Pomimo tego oddzielenia zastosowanie mają przepisy określone w rozporządzeniu (UE) nr 1305/2013, w tym przepisy dotyczące zmian w programach rozwoju obszarów wiejskich, a także przepisy określone w rozporządzeniu (UE) nr 1306/2013, w tym przepisy dotyczące automatycznego anulowania, oraz w rozporządzeniu (UE) nr 1307/2013, o ile rozporządzenie przejściowe nie stanowi inaczej. Część programów rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2022 finansowana z EURI zostanie zamknięta w tym samym czasie co część finansowana z EFRROW. Wszelkie przepisy mające zastosowanie do finansowania z EFRROW mają również zastosowanie do finansowania z EURI, chyba że określono inaczej.

W wyniku rozporządzenia przejściowego programy rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2022 zostały przedłużone o kolejne dwa lata ([10]) (z wyjątkiem Zjednoczonego Królestwa) z dodatkowym finansowaniem z EFRROW i EURI, a ich wdrażanie przedłużono do końca 2025 r. (koniec okresu kwalifikowalności dla programów rozwoju obszarów wiejskich) ([11]).

2. PRZYGOTOWANIE DO ZAMKNIĘCIA

2.1. Wytyczne i pomoc

Komisja będzie ściśle współpracować z państwami członkowskimi w celu zapewnienia niezbędnych wytycznych i pomocy w okresie poprzedzającym zamknięcie.

2.2. Terminy złożenia ostatniego wniosku dotyczącego zmian w programach

Procedury i terminy zmian w programach rozwoju obszarów wiejskich określono w art. 4 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 808/2014.

2.2.1 *Art. 4 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 808/2014:*

— Zmiany w programie w rodzaju tych, o których mowa w art. 11 lit. a) pkt (i) rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, można proponować nie częściej niż cztery razy w ciągu okresu programowania.

— Na jeden rok kalendarzowy (z wyjątkiem roku 2025) i jeden program można składać jeden wniosek dotyczący łącznie wszystkich innych rodzajów zmian. Rok 2025 jest jedynym rokiem, w którym możliwe jest złożenie więcej niż jednego wniosku w sprawie zmian, pod warunkiem że połączone zmiany dotyczą wyłącznie dostosowania planu finansowania, w tym wszelkich wynikających z tego zmian planu wskaźników. W odniesieniu do każdego programu w trakcie okresu programowania można złożyć cztery dodatkowe wnioski w sprawie zmian będących połączeniem wszystkich innych rodzajów zmian. Państwo członkowskie może wykorzystać w 2025 r. te dodatkowe wnioski w sprawie zmian, o ile nie zrobiło tego wcześniej.

2.2.2 *Art. 4 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 808/2014.*

— Państwa członkowskie powinny przedłożyć Komisji swoją ostatnią zmianę w programie w rodzaju tych, o których mowa w art. 11 lit. a) pkt (iii) rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, do dnia 30 września 2022 r.

— Zmiany innego rodzaju w programach należy przedłożyć Komisji do dnia 30 września 2025 r.

([9]) Rozporządzenie Rady (UE) 2020/2094 z dnia 14 grudnia 2020 r. ustanawiające Instrument Unii Europejskiej na rzecz Odbudowy w celu wsparcia odbudowy w następstwie kryzysu związanego z COVID-19 (Dz.U. L 433I z 22.12.2020, s. 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2094/oj).

([10]) Art. 1 rozporządzenia (UE) 2020/2220.

([11]) Art. 2 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2020/2220 przedłużono termin kwalifikowalności wydatków finansowanych z EFRROW, określony w art. 65 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013.

2.3. **Składanie kwartalnych deklaracji wydatków przed zamknięciem**

Państwa członkowskie powinny nadal składać kwartalne deklaracje wydatków dotyczące wydatków poniesionych przez agencję płatniczą, aż do ostatecznego terminu kwalifikowalności wydatków, zgodnie z terminami określonymi w art. 22 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 908/2014. W związku z tym ostatnią kwartalną deklaracją wydatków, którą powinna otrzymać Komisja, jest deklaracja za czwarty kwartał 2025 r.; deklarację wydatków w odniesieniu do tego kwartału należy przedłożyć do dnia 31 stycznia 2026 r.

Ogółem płatności zaliczkowe oraz płatności pośrednie wypłacone przez Komisję w odniesieniu do danego programu nie mogą przekroczyć 95 % całkowitego wkładu z EFRROW i EURI przewidzianego dla danego programu ([12]). Oznacza to, że Komisja będzie musiała wstrzymać zwrot środków na podstawie kwartalnych deklaracji wydatków, jeżeli łączna kwota wypłacona na rzecz danego PROW osiągnie poziom 95 % całkowitego wkładu łącznie z EFRROW i z EURI (określonego w najnowszej wersji decyzji w sprawie zatwierdzenia danego programu).

Po osiągnięciu przez PROW poziomu 95 % całkowitego wkładu łącznie z EFRROW i z EURI Komisja przystąpi do rozliczania płatności zaliczkowych na podstawie każdej następnej deklaracji wydatków. Saldo końcowe dla danego programu zostanie wypłacone lub odzyskane w momencie zamknięcia programu.

3. **KWALIFIKOWALNOŚĆ WYDATKÓW**

3.1. **Końcowy termin kwalifikowalności wydatków i ogólnie obowiązujące zasady**

Zgodnie z art. 65 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 ([13]) ostatecznym terminem kwalifikowalności wydatków jest dzień 31 grudnia 2025 r., co oznacza, że wydatki powinny zostać poniesione przez beneficjenta i pokryte przed dniem 31 grudnia 2025 r. Ponadto wydatki będą kwalifikowały się do wkładu z EFRROW (i EURI) tylko wówczas, gdy agencja płatnicza faktycznie wypłaci odpowiednią pomoc przed dniem 31 grudnia 2025 r.

Płatność zaliczek na środki, które nie wchodzą w zakres zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli (nieobjęte ZSZiK) ([14]), jest dozwolona zgodnie z art. 42 i 45 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013. Zgodnie z art. 63 tego rozporządzenia zaliczki muszą być zabezpieczone gwarancją bankową lub równoważnym instrumentem przedłożonym jako gwarancja przez organ publiczny. Gwarancja może być zwolniona, gdy właściwa agencja płatnicza stwierdzi, że kwota rzeczywistych wydatków odpowiadających wkładowi publicznemu związanemu z operacją przekracza kwotę zaliczki.

W związku z tym, że rok 2025 jest ostatnim rokiem wdrażania PROW, państwa członkowskie muszą rozliczyć zaliczki wypłacone beneficjentom i związane z projektami zakończonymi w ramach okresu programowania 2014–2022.

W kontekście przenoszenia, jak określono w pkt 3.8 poniżej, zaliczki nierozliczone przez dane państwo członkowskie do końca 2025 r. powinny być powiązane z bieżącymi projektami, dla których finansowanie zostanie zapewnione przez plan strategiczny WPR na lata 2023–2027, zgodnie z art. 155 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2021/2115 ([15]).

Wszelkie nierozliczone/niewykorzystane zaliczki z tytułu finansowania z EFRROW na lata 2014–2022 lub z EURI, które na dzień 31 grudnia 2025 r. nie są związane z przeniesieniem w ramach planu strategicznego WPR, należy odzyskać od beneficjenta, aby zapewnić ochronę interesów finansowych Unii. W przypadku gdy dane państwo członkowskie nie rozpoczęło procedur odzyskiwania należności w odniesieniu do tych kwot przed terminem przedstawienia końcowego sprawozdania finansowego lub deklaracji samokorekty w końcowym sprawozdaniu finansowym w odniesieniu do tej kwoty, Komisja odliczy przed zamknięciem programu takie kwoty od salda końcowego w ramach procedury finansowego rozliczania rachunków.

([12]) Art. 34 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.

([13]) Termin określony w art. 65 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 został przedłużony o dwa lata na mocy art. 2 rozporządzenia (UE) 2020/2220.

([14]) W art. 67 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 znajduje się wykaz środków rozwoju obszarów wiejskich, które są objęte systemem ZSZiK. Środki nieobjęte ZSZiK to środki, których nie wymieniono we wspomnianym artykule.

([15]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 (Dz.U. L 435 z 6.12.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj).

Jednostka certyfikująca danego państwa członkowskiego będzie musiała potwierdzić w sprawozdaniu dotyczącym końcowego sprawozdania finansowego wymaganym na dzień 30 czerwca 2026 r., że zaliczki wypłacone beneficjentom w ramach okresu programowania 2014–2022 zostały rozliczone, a tylko zaliczki związane z projektami z płatnościami końcowymi w ramach planu strategicznego WPR na lata 2023–2027 pozostają nierozliczone, lub że takie państwo członkowskie rozpoczęło niezbędne procedury odzyskiwania należności.

3.2. **Dodatkowe finansowanie krajowe**

Termin kwalifikowalności przypadający na dzień 31 grudnia 2025 r. nie ma zastosowania do dodatkowego finansowania krajowego. W związku z tym płatności z dodatkowych zasobów krajowych na rzecz beneficjentów programu rozwoju obszarów wiejskich mogą być dokonywane po dniu 31 grudnia 2025 r.

Państwa członkowskie mogą wspierać rolników za pomocą dodatkowego finansowania krajowego poza programem rozwoju obszarów wiejskich zgodnie z zasadami pomocy państwa. W przypadku dodatkowego finansowania krajowego uwzględnionego w planach rozwoju obszarów wiejskich na podstawie art. 82 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 płatności dokonane po zamknięciu programu muszą podlegać odrębnej ocenie pomocy państwa. Obowiązkiem państwa członkowskiego jest uzyskanie takiego zezwolenia z wyprzedzeniem, aby zapewnić zgodność płatności na rzecz beneficjentów z przepisami pomocy państwa.

Ponadto państwa członkowskie są odpowiedzialne za zapewnienie, by beneficjenci wypełnili swoje zobowiązania w trakcie określonego okresu, nawet jeżeli część zobowiązania przypada po zakończeniu programu rozwoju obszarów wiejskich. Wymaga to od państw członkowskich przeprowadzenia niezbędnych kontroli zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 1306/2013, aż do końca okresu zobowiązania. Jeżeli zobowiązania nie zostały wypełnione (lub zostały częściowo wypełnione) przed końcem okresu zobowiązania, państwa członkowskie muszą odzyskać odpowiednie kwoty i zwrócić je do budżetu Unii (zob. przepisy przejściowe w art. 104 ust. 1 lit. a) pkt (iv) rozporządzenia (UE) 2021/2116 ([16]) oraz w art. 14 lit. b) rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2022/1173).

3.3. **Plan finansowy – pułap wydatków w podziale na środki**

Komisja jest zobowiązana do ograniczania wszelkich zadeklarowanych wydatków, które przekraczają kwoty określone w obowiązującym planie finansowym w odniesieniu do każdego środka zgodnie z art. 36 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.

W przypadku gdy wydatki ogranicza się w odniesieniu do danego środka, a państwo członkowskie wprowadza należycie uzasadnione zmiany w swoim PROW w terminach określonych w art. 4 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 808/2014, wydatki wyłączone mogą zostać zapłacone później, po przyjęciu zmiany PROW przez Komisję (jak określono w art. 23 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 908/2014).

3.4. **Przepisy szczególne dotyczące wydatków na operacje określone w art. 59 ust. 4 lit. e), f) i g) rozporządzenia (UE) nr 1305/2013**

W kolejnej sekcji wyjaśniono przepisy szczególne dotyczące wydatków na operacje, o których mowa w art. 59 ust. 4 lit. e), f) i g) rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, które wprowadzają odstępstwa od wielkości wkładu EFRROW określonego w art. 59 ust. 3. Odstępstwa te mają zastosowanie do szczególnych przypadków, w których wyższe stawki wkładu są dozwolone pod pewnymi warunkami, co wymaga weryfikacji i ewentualnych dostosowań przy zamknięciu, aby zapewnić zgodność z przepisami.

Art. 59 ust. 4 lit. e) rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 przewiduje, że maksymalna wielkość wkładu w wysokości 100 % może zostać wykorzystana w przypadku operacji otrzymujących dofinansowanie ze środków finansowych przekazanych do EFRROW poprzez zastosowanie art. 136a ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 73/2009 oraz art. 7 ust. 2 i art. 14 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013. W związku z tym zgodność z tym przepisem zostanie sprawdzona w momencie zamknięcia. Jeżeli skumulowane wydatki zadeklarowane przez państwo członkowskie przekroczą kwoty przydzielone w ramach przesunięć z innych funduszy do EFRROW, zastosowana zostanie korekta płatności (pułap).

Art. 59 ust. 4 lit. f) rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 stanowi, że wielkość wkładu wynosi 100 % dla kwoty 100 mln EUR (w cenach z 2011 r.) przyznanej Irlandii, dla kwoty 500 mln EUR (w cenach z 2011 r.) przyznanej Portugalii i dla kwoty 7 mln EUR (w cenach z 2011 r.) przyznanej Cyprowi.

([16]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2116 z dnia 2 grudnia 2021 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1306/2013 (Dz.U. L 435 z 6.12.2021, s. 187, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2116/oj).

W momencie zamknięcia zostanie zweryfikowana zgodność z art. 59 ust. 4 lit. f) rozporządzenia (UE) nr 1305/2013. Jeżeli skumulowane całkowite wydatki, zadeklarowane przez dane państwo członkowskie w odniesieniu do wszystkich odpowiednich linii budżetowych, przekraczają kwoty przydzielone zgodnie z art. 59 ust. 4 lit. f) rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, należy zastosować korektę płatności (pułap).

Na podstawie art. 59 ust. 4 lit. g) rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 zezwolono państwom członkowskim (Grecji i Rumunii), otrzymującym pomoc finansową od dnia 1 stycznia 2014 r., na tymczasowe zwiększenie wkładu EFRROW o maksymalnie 10 punktów procentowych, do łącznej wysokości 95 % w przypadku wydatków poniesionych w pierwszych dwóch latach realizacji programu rozwoju obszarów wiejskich (tj. do II kwartału 2017 r. w przypadku Rumunii i IV kwartału 2017 r. w przypadku Grecji), zgodnie z art. 136 i 143 TFUE. Jednak art. 59 ust. 4 lit. g) wymaga również, aby wysokość wkładu EFRROW, jaka miałaby zastosowanie bez tego odstępstwa, była przestrzegana w odniesieniu do całkowitej kwoty wydatków publicznych dokonanych w okresie programowania.

W momencie zamknięcia Komisja sprawdzi, czy takie tymczasowe odstępstwo na mocy art. 59 ust. 4 lit. g) zostało prawidłowo zastosowane przez dane państwo członkowskie. Konkretnie, Komisja sprawdzi, czy po okresie 2 lat, wykorzystana wielkość wkładu nie przekracza maksymalnej wielkości określonej w art. 59 ust. 3 dla całego okresu programowania. Należy sprawdzić zgodność z art. 59 ust. 4 lit. g) rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, a w przypadku niezgodności należy wprowadzić korekty.

3.5. **Szczególne zasady kwalifikowalności mające zastosowanie do działań związanych z instrumentami finansowymi na podstawie art. 42 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013**

W okresie programowania 2014–2022 instytucje zarządzające EFRROW ustanowiły jedynie fundusze pożyczkowe i gwarancyjne. W związku z tym niniejsze wytyczne dotyczące zamknięcia nie zawierają szczegółowych informacji na temat kapitałowych lub quasi-kapitałowych instrumentów finansowych.

Kwalifikowalność w momencie zamknięcia wydatków w ramach instrumentów finansowych została zdefiniowana w art. 42 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 (oraz w odpowiednim przepisie rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014 ([17]), jak wyjaśniono w kolejnych punktach). Zgodnie z art. 42 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 w momencie zamknięcia programu wydatki kwalifikowalne w ramach instrumentu finansowego stanowi łączna kwota wkładów z programu faktycznie wypłacona lub, w przypadku gwarancji, łączna kwota zobowiązań zaciągniętych przez instrument finansowy w okresie kwalifikowalności, odpowiadająca:

a) płatnościom dla ostatecznych odbiorców, a w przypadkach, o których mowa w art. 37 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 – płatnościom na rzecz ostatecznych odbiorców;

b) zasobom zaangażowanym w ramach umów gwarancyjnych, zaległych lub takich, których termin zapadalności już upłynął, w celu pokrycia ewentualnych strat wynikających z żądania wypłaty środków z gwarancji wyliczonych na podstawie ostrożnej oceny *ex ante* ryzyka, pokrywających wielokrotność kwoty przeznaczonej na nowe pożyczki lub inne instrumenty podziału ryzyka w ramach nowych inwestycji na rzecz ostatecznych odbiorców;

c) skapitalizowanym dotacjom na spłatę odsetek lub dotacjom na opłaty gwarancyjne, należne do zapłaty za okres nie dłuższy niż 10 lat po okresie kwalifikowalności, stosowanym w połączeniu z instrumentami finansowymi, wypłaconym na rachunek powierniczy ustanowiony specjalnie w tym celu, dla ich skutecznego wydatkowania po okresie kwalifikowalności, ale w odniesieniu do pożyczek lub innych instrumentów podziału ryzyka, wydatkowanym na inwestycje na rzecz ostatecznych odbiorców w okresie kwalifikowalności;

d) zrefundowanym kosztom zarządzania, które zostały poniesione, lub płatnościom dotyczącym opłat za zarządzanie instrumentem finansowym.

Jedynie wydatki poniesione zgodnie z art. 42 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 można uznać za kwalifikowalne. Inwestycje realizowane przez ostatecznych odbiorców nie muszą być ukończone.

Zasoby programu przeznaczone na instrument finansowy w umowie o finansowaniu lub wypłacone na jego rzecz, ale niewypłacone ostatecznym odbiorcom lub przeznaczone na umowy gwarancyjne dotyczące wypłaconych pożyczek bazowych itp., nie są wydatkami kwalifikowalnymi.

([17]) Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (Dz.U. L 138 z 13.5.2014, s. 5, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2014/480/2019-05-30).

Okres kwalifikowalności i późniejsze składanie końcowych sprawozdań finansowych podlegają przepisom przejściowym określonym w art. 1 i art. 2 ust. 1 rozporządzenia przejściowego.

W przypadku pożyczek wydatki kwalifikowalne odpowiadają zasobom programu faktycznie wypłaconym ostatecznym odbiorcom, jak określono w art. 42 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013. Zasoby programu, które zostały zaangażowane w ramach umów z ostatecznymi odbiorcami i które nie zostały wypłacone, nie są kwalifikowalne. Wydatkami kwalifikowalnymi są również dotacje na spłatę odsetek, dotacje na opłaty gwarancyjne oraz wsparcie techniczne wypłacone ostatecznym odbiorcom w okresie kwalifikowalności.

W przypadku gwarancji zasoby programu zaangażowane w ramach umów gwarancyjnych są kwalifikowalne tylko wówczas, gdy pożyczki bazowe lub inne instrumenty obciążone ryzykiem zostały wypłacone ostatecznym odbiorcom. Jeśli pośrednik finansowy lub jednostka korzystająca z gwarancji nie przeznaczyli planowanej kwoty nowych pożyczek lub innych instrumentów podziału ryzyka na rzecz ostatecznych odbiorców, wydatki kwalifikowalne zostaną proporcjonalnie pomniejszone (jak określono w art. 8 lit. d) rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014).

Kwalifikowalność wydatków zdefiniowana w art. 42 ust. 1 lit. c) dotyczy przypadków połączenia grantów i instrumentów finansowych w jedną operację, jak określono w art. 37 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013. W takim obliczeniu należy również uwzględnić odpowiednie umowy o finansowanie, zgodnie z wymogami art. 11 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014.

Kwota, która ma zostać wpłacona na rachunek powierniczy, obejmuje:

a) zdyskontowane zobowiązania płatnicze w przypadku dotacji na spłatę odsetek skapitalizowanych i dotacji na opłaty gwarancyjne przez okres nieprzekraczający 10 lat po okresie kwalifikowalności lub

b) zdyskontowane koszty zarządzania i opłaty za zarządzanie, które należy uiścić po upływie okresu kwalifikowalności w ciągu sześciu lat w przypadku mikrokredytów.

Podejście do ustalania kwoty, która ma zostać wpłacona na rachunek powierniczy, może się różnić, o ile istnieje jasne uzasadnienie przemawiające za wyborem danej metody. Państwa członkowskie mogą albo (i) stosować podejście do finansowania projektów i wykorzystywać 4 % proponowane w przypadku operacji generujących dochód *netto* (art. 19 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014), albo (ii) stosować stopy bazowe określone przez Komisję ([18]).

W art. 42 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 wprowadza się wyjątek w odniesieniu do mikrokredytów. Skapitalizowane koszty zarządzania lub opłaty za zarządzanie należne za okres nieprzekraczający sześciu lat po okresie kwalifikowalności, w odniesieniu do inwestycji na rzecz ostatecznych odbiorców przeprowadzonych w okresie kwalifikowalności, które nie mogą być objęte przepisami art. 44 lub art. 45, mogą być traktowane jako wydatki kwalifikowalne, jeżeli zostaną wpłacone na rachunek powierniczy ustanowiony specjalnie w tym celu. Dodatkowo, zgodnie z art. 14 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia delegowanego (UE) nr 480/2014, skapitalizowane koszty zarządzania i opłaty za zarządzanie, które mają zostać zwrócone jako wydatki kwalifikowalne zgodnie z art. 42 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, należy obliczać pod koniec okresu kwalifikowalności jako całość zdyskontowanych kosztów zarządzania i opłat za zarządzanie, które mają zostać wypłacone po okresie kwalifikowalności za okres ustanowiony w art. 42 ust. 2 wspomnianego rozporządzenia i zgodnie z odpowiednimi umowami o finansowanie. Skapitalizowane koszty zarządzania lub opłaty za zarządzanie, które należy uiścić po upływie okresu kwalifikowalności w odniesieniu do instrumentu finansowego zapewniającego mikrokredyt nie powinny przekraczać 1 % rocznie wkładów z programu wypłaconych ostatecznym odbiorcom w rozumieniu art. 42 ust. 1 lit. a) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 w formie pożyczek, które mają być zwrócone do instrumentu finansowego, obliczone proporcjonalnie od zakończenia okresu kwalifikowalności do dnia spłaty inwestycji, od dnia zakończenia procedury odzyskiwania należności w przypadku niedotrzymania terminu płatności lub do dnia zakończenia okresu, o którym mowa w art. 42 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, w zależności od tego, która data jest wcześniejsza. Jakiekolwiek kwoty pozostałe na rachunku powierniczym po okresie, o którym mowa w art. 42 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, lub w wyniku niespodziewanej likwidacji instrumentu finansowego przed upływem tego okresu, podlegają wykorzystaniu zgodnie z art. 45 tego rozporządzenia.

Nie można deklarować jako wydatków kwalifikowalnych zwróconych zasobów lub uwolnionych gwarancji, które zostały ponownie zainwestowane, tj. środków, które wchodzą w zakres drugiego i kolejnego cyklu inwestycji.

([18]) Metodę przedstawiono w komunikacie Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych (2008/C 14/02)(Dz.U. C 14 z 19.1.2008, s. 6). Stopy bazowe publikowane są na stronie: https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2023-12/reference_rates_base_rates2024_1_croatia_eurozone.pdf.

Ponadto środki z zarządzania zasobami finansowymi zainwestowane zgodnie z art. 43 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 uznaje się również za wydatki niekwalifikowalne w momencie zamknięcia. Odsetki uzyskane od płatności z PROW na rzecz instrumentu finansowego, przypisane do wsparcia z funduszy ESI, są wykorzystywane do zarządzania zasobami finansowymi PROW wypłaconymi do instrumentu finansowego. W momencie zamknięcia PROW wszelkie tego rodzaju kwoty, które nie zostały wykorzystane zgodnie z przepisami art. 43 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, należy odliczyć od wydatków kwalifikowalnych.

Jeżeli istnieją ujemne odsetki *netto*, mogą one zostać pokryte z zasobów zwróconych zgodnie z art. 44 ust. 1 lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013.

W każdym przypadku instytucja zarządzająca powinna prowadzić dokumentację.

Płatność salda końcowego regulują przepisy art. 41 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013.

W odniesieniu do ponownego wykorzystania zasobów po zakończeniu okresu kwalifikowalności zastosowanie ma art. 45 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013.

W okresie pozostającym do zamknięcia państwa członkowskie i instytucje zarządzające mogą wycofać wkłady z programów na rzecz instrumentów finansowych, o których mowa w art. 38 ust. 1 lit. a) i c), i instrumentów finansowych, o których mowa w art. 38 ust. 1 lit. b), wdrażanych zgodnie z art. 38 ust. 4 lit. a), b) i c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, jedynie w przypadku gdy wkłady te nie zostały już zawarte we wniosku o płatność, o którym mowa w art. 41 tego rozporządzenia.

3.6. **Przeniesienie środków na interwencje w ramach zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli (ZSZiK) z PROW na lata 2014–2022 do planów strategicznych WPR na lata 2023–2027**

Zgodnie z art. 155 ust. 3 rozporządzenia (UE) 2021/2115 wydatki związane ze zobowiązaniami poniesione w ramach środków wieloletnich, o których mowa w art. 22, 28, 29, 33 i 34 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 (odpowiadające środkom 8.1, 10, 11, 14 i 15 w programach rozwoju obszarów wiejskich), można przenieść do interwencji w ramach planu strategicznego WPR (EFRROW) na podstawie art. 70 rozporządzenia (UE) 2021/2116. Ponadto art. 155 ust. 5 rozporządzenia (UE) 2021/2115 zezwala na to, aby wydatki związane ze zobowiązaniami poniesione w ramach środków wieloletnich, o których mowa w art. 28 i 29 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 (środki 10 i 11 w programach rozwoju obszarów wiejskich) otrzymywały wsparcie z EFRG (ekoschematy) w planie strategicznym WPR, pod warunkiem że zobowiązania takie spełniają szczególne warunki, takie jak kwalifikowalność dla ekoschematów typu „b", o których mowa w art. 31 ust. 7 akapit pierwszy lit. b).

Nowe wymogi warunkowości stosują się do wydatków przeniesionych z zobowiązań z bieżącego PROW do planu strategicznego WPR, który będzie finansowany z budżetu dla planu strategicznego WPR na lata 2023–2027. Art. 48 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 zezwala rolnikom na wycofanie się z takich zobowiązań, jeżeli nie zgadzają się z nowymi warunkami, jak ten, który jest związany z warunkowością.

3.6.1. *Płatności w poszczególnych okresach programowania*

Wypłacanie zaliczek w ramach PROW w momencie rozliczania płatności końcowych w ramach planów strategicznych WPR powinno mieć miejsce jedynie w wyjątkowych przypadkach i w granicach określonych w art. 155 rozporządzenia (UE) 2021/2115.

Jako że art. 155 przewiduje kwalifikowalność pewnych wydatków poniesionych w poprzednich okresach programowania, pod warunkiem że wydatki takie są włączone do planów strategicznych WPR i są zgodne z zasadami nowych ram legislacyjnych, przepisy związane z takimi zobowiązaniami, jak również przepisy dotyczące audytów i kontroli, mogą być znacznie zmienione w odniesieniu do beneficjentów w przypadku środków w ramach zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli (ZSZiK). Co za tym idzie, płatności łączone w odniesieniu do pojedynczego zobowiązania z dwóch okresów programowania, zarządzanych przez różne ramy prawne, prowadzą do powstania bardzo złożonej sytuacji administracyjnej – zarówno dla instytucji zarządzających, jak i beneficjentów – której należy unikać, o ile tylko jest to możliwe.

Aby zapobiec ewentualnym lukom w finansowaniu i uniknąć złożoności wynikającej ze stosowania różnych zestawów przepisów do wydatków poniesionych podczas dwóch okresów programowania, państwa członkowskie mogą skorzystać z innych możliwości, takich jak zmiana przeznaczenia puli środków finansowych PROW lub wykorzystanie dodatkowego finansowania krajowego („dopłaty uzupełniające") w celu zapewnienia, by płatności końcowe mogły odbywać się w ramach PROW.

Państwa członkowskie powinny również pamiętać, że koszty poniesione przez beneficjentów są kwalifikowalne w ramach planów strategicznych WPR jedynie, jeżeli miały miejsce od dnia 1 stycznia 2023 r. (art. 86 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2021/2115).

3.6.2. *Warunkowość i kontrole wzajemnej zgodności*

Po niedawnym uproszczeniu art. 83 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2021/2116 (zmienionego rozporządzeniem (UE) 2024/1468 ([19])) rolnicy, których gospodarstwa rolne nie przekraczają maksymalnej wielkości 10 hektarów użytków rolnych, są zwolnieni z kontroli w związku z warunkowością. Co za tym idzie, nie są objęci systemem kontroli w związku z warunkowością i z tego powodu nie są zwolnieni z kontroli zasady wzajemnej zgodności zgodnie z art. 104 ust. 1 akapit drugi lit. a) pkt (iv) rozporządzenia (UE) 2021/2116. Innymi słowy rolnicy, których gospodarstwa rolne nie przekraczają maksymalnej wielkości 10 hektarów użytków rolnych, są objęci kontrolami dotyczącymi zasady wzajemnej zgodności, o ile otrzymują odpowiednie wsparcie w ramach planów rozwoju obszarów wiejskich.

Przed wprowadzeniem niedawno zmiany art. 104 ust. 1 akapit drugi lit. a) pkt (iv) rozporządzenia (UE) 2021/2116, w art. 12 rozporządzenia delegowanego (UE) 2022/1172 ustanowiono przepisy przejściowe ograniczające nadmierne koszty administracyjne i obciążenia związane z kontrolami niektórych beneficjentów, którzy są jednocześnie objęci i zasadą wzajemnej zgodności i warunkowością. W odniesieniu do beneficjentów otrzymujących płatność obszarową przepis zawarty w art. 12 rozporządzenia delegowanego (UE) 2022/1172 ograniczał kontrole wyłącznie do wymogów warunkowości. Jedynie w przypadku gdy stwierdzono niezgodność z wymogami warunkowości, należało sprawdzić odpowiedni obowiązek związany z zasadą wzajemnej zgodności. Jednakże zgodnie z art. 104 ust. 1 akapit drugi lit. a) pkt (iv) rozporządzenia (UE) 2021/2116 takich odpowiednich kontroli obowiązków związanych z zasadą wzajemnej zgodności nie należy przeprowadzać w przypadkach niezgodności z wymogami warunkowości (jako że zostały uchylone art. 96 i 97 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013).

3.7. **Przeniesienie środków na interwencje nieobjęte ZSZiK z PROW na lata 2014–2022 do planów strategicznych WPR na lata 2023–2027**

Zgodnie z art. 155 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2021/2115 wydatki związane ze zobowiązaniami prawnymi wobec beneficjentów poniesione w ramach środków, o których mowa w tym artykule ([20]), mogą kwalifikować się do wsparcia z EFRROW w ramach planów strategicznych WPR, pod następującymi warunkami:

— wydatki a) zostały poniesione po dniu 31 grudnia 2025 r. (wydatki poniesione rozumie się jako wydatki poniesione przez agencję płatniczą); b) są przewidziane w planie strategicznym WPR zgodnie z przepisami rozporządzenia (UE) 2021/2115, z wyjątkiem art. 73 ust. 3 akapit pierwszy lit. f); oraz c) są zgodne z rozporządzeniem (UE) 2021/2116;

— do pokrycia tych środków zastosowanie ma wielkość wkładu EFRROW dla interwencji ustanowionej w planie strategicznym WPR zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2021/2115.

W tym kontekście zobowiązania prawne rozumie się jako zobowiązania wobec beneficjentów, które są decyzjami o udzieleniu dotacji lub innymi aktami administracyjnymi przyjętymi przez organy krajowe i skutkują uzasadnionymi oczekiwaniami ze strony beneficjenta.

Państwa członkowskie mogą uwzględnić przeniesione wydatki w swoich planach strategicznych WPR ([21]), planując oddzielną interwencję lub włączając wydatki do istniejącej interwencji z odrębną kwotą jednostkową. Przeniesione wydatki należy wskazać w planie finansowym. Plan taki zostanie następnie zatwierdzony przez Komisję Europejską w kontekście zmiany w planie strategicznym WPR.

([19]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1468 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie zmiany rozporządzeń (UE) 2021/2115 i (UE) 2021/2116 w odniesieniu do norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska, schematów na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt, zmian w planach strategicznych WPR, przeglądu planów strategicznych WPR oraz zwolnień z kontroli i kar (Dz.U. L, 2024/1468, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1468/oj).

([20]) Dotyczy to następujących artykułów: art. 14–18, art. 19 ust. 1 lit. a) i b) oraz art. 20, 23–27, 35, 38, 39 i 39a rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, art. 35 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i art. 4 rozporządzenia (UE) 2020/2220.

([21]) Zgodnie ze strukturą załącznika I do rozporządzenia wykonawczego (UE) 2021/2289 z dnia 21 grudnia 2021 r. ustanawiającego zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 w sprawie prezentacji treści planów strategicznych WPR oraz w sprawie elektronicznego systemu bezpiecznej wymiany informacji, w szczególności ust. 5 lit. d) i e) (Dz.U. L 458 z 22.12.2021, s. 463, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2021/2289/oj).

Wydatki związane ze zobowiązaniami na inwestycje w infrastrukturę na dużą skalę, kwalifikowalne na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, ale nie w ramach planów strategicznych WPR zgodnie z art. 73 ust. 3 akapit pierwszy lit. f) rozporządzenia (UE) 2021/2115, mogą zostać włączone do planu strategicznego WPR, ale wyłącznie do celów przeniesienia. Wyjątek ten przewidziano w art. 155 ust. 4 lit. a) rozporządzenia (UE) 2021/2115. Taka interwencja nie może być zatem wykorzystana na nowe zobowiązania w ramach planu strategicznego WPR, a jedynie na sfinansowanie pozostałych zobowiązań podjętych w ramach PROW. Można tego dokonać albo przez zaplanowanie odrębnej interwencji w planie strategicznym WPR, albo przez zaplanowanie, w ramach istniejącej interwencji, działania/podinterwencji zapewniającej finansowanie inwestycji w infrastrukturę na dużą skalę rozpoczętych w ramach PROW.

Przeniesienie wydatków związanych ze zobowiązaniami w kontekście inicjatywy LEADER jest możliwe zgodnie z art. 155 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2021/2115. Biorąc jednak pod uwagę, że LEADER dotyczy projektów realizowanych przez lokalne grupy działania w kontekście lokalnych strategii rozwoju zatwierdzonych w ramach PROW na lata 2014–2022, które muszą zakończyć się przed końcem okresu programowania, takie przenoszenie środków powinno być ograniczone i powiązane z należycie uzasadnionymi szczególnymi okolicznościami.

Co do zasady, art. 155 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2021/2115 zezwala na przeniesienie wszelkiego rodzaju wsparcia LEADER (w tym rozpoczęcie działalności). Takie przeniesienie zobowiązań dotyczy jednak w praktyce konkretnych projektów z zobowiązaniami prawnymi w ramach poddziałania 19.2 PROW (wsparcie na realizację operacji w ramach strategii lokalnego rozwoju kierowanego przez społeczność), które z uzasadnionych powodów nie mogą zostać zakończone przed końcem 2025 r., mimo że początkowo planowano ich zakończenie w terminie. Państwa członkowskie muszą jednak przekazywać w swoich systemach zarządzania planami strategicznymi WPR i ich kontroli informacje na temat płatności na rzecz takich projektów i ich kontroli.

Ogólnie zaleca się, aby państwa członkowskie w jak największym stopniu ograniczyły kwoty przeniesionych zobowiązań i dostosowały zaproszenia do składania wniosków do budżetu nadal dostępnego w ramach PROW, z myślą o realizacji projektów przed końcem 2025 r. Aby jednak jak najlepiej wykorzystać dostępne fundusze i zminimalizować ryzyko niewykorzystania budżetu EFRROW/EURI, dopuszczalny jest pewien poziom księgowania nadprogramowych wydatków i ewentualnego przeniesienia środków, o ile spełnione są warunki określone w art. 155 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2021/2115.

3.8. **Odsetki uzyskane z tytułu prefinansowania**

Zgodnie z art. 35 ust. 4 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 Komisja ma rozliczyć całość kwoty prefinansowania w decyzji w sprawie rozliczania rachunków, zanim dany program rozwoju obszarów wiejskich zostanie zamknięty. W tym celu państwa członkowskie są proszone, aby odsetki otrzymane od kwoty prefinansowania przekazywać na rzecz danego programu rozwoju obszarów wiejskich i odejmować od kwoty wydatków publicznych wskazanej w końcowej deklaracji wydatków.

4. **SKŁADANIE DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ZAMKNIĘCIA**

4.1. **Dokumenty dotyczące zamknięcia przedstawiane przez państwa członkowskie**

Komisja co roku rozlicza rachunki akredytowanych agencji płatniczych ([22]). W związku z tym zamknięcia programu dokonuje się na podstawie rocznych sprawozdań finansowych dotyczących wszystkich kolejnych lat budżetowych (2015–2025) i odpowiednich decyzji w sprawie rozliczenia rachunków.

Zgodnie z art. 7 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 rocznemu sprawozdaniu finansowemu akredytowanej agencji płatniczej musi towarzyszyć deklaracja zarządcza podpisana przez osobę kierującą akredytowaną agencją płatniczą. Zgodnie z art. 9 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 oraz art. 5 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 908/2014 jednostka certyfikująca ma przedstawić opinię na temat kompletności, dokładności oraz prawdziwości rocznych sprawozdań finansowych agencji płatniczej, właściwego funkcjonowania jej wewnętrznego systemu kontroli oraz zgodności z prawem i prawidłowości wydatków, o których zwrot zwrócono się do Komisji. Jednostka certyfikująca ma sporządzać tę opinię zgodnie z zasadami i metodami audytu określonymi w art. 6 i 7 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 908/2014. Opinii tej musi towarzyszyć sprawozdanie zawierające deklaracje wymagane na podstawie art. 5 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 908/2014. Szczegółowe informacje dotyczące treści rocznych sprawozdań finansowych agencji płatniczej określono w art. 29 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 908/2014.

([22]) Art. 51 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.

Komisja określi informacje, które państwa członkowskie mają przedłożyć w związku z zamknięciem okresu programowania EFRROW za lata 2014–2022 (rozliczenie ostatniego rocznego sprawozdania finansowego), a także ustanowi szczególne wytyczne dla jednostek certyfikujących państw członkowskich zawierające wskazówki w zakresie certyfikacji i sprawozdawczości w odniesieniu do zamknięcia okresu programowania EFRROW 2014–2022 ([23]).

Zgodnie z art. 37 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 zamknięcie programu może nastąpić dopiero po otrzymaniu ostatniego rocznego sprawozdania z postępu realizacji (tj. rocznego sprawozdania z wykonania).

4.2. **Ostateczny termin składania dokumentów dotyczących zamknięcia**

Termin złożenia ostatniego rocznego sprawozdania z wykonania upływa dnia **30 czerwca 2026 r.** (art. 75 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013).

Dokumenty niezbędne do rozliczenia rachunków za rok 2025 należy przesłać Komisji do dnia 15 lutego 2026 r. ([24]) Każdy rok budżetowy obejmuje wydatki poniesione przez agencje płatnicze od dnia 16 października (roku n-1) do dnia 15 października (roku n). Ponadto w odniesieniu do ostatniego roku realizacji (od dnia 16 października 2024 r. do dnia 31 grudnia 2025 r.) państwa członkowskie muszą przedstawić Komisji sprawozdania finansowe obejmujące wydatki poniesione do dnia 31 grudnia 2025 r., nie później niż sześć miesięcy po końcowym terminie kwalifikowalności, tj. do dnia 30 czerwca 2026 r. ([25])

Jeżeli państwo członkowskie nie przedstawi Komisji wyżej wymienionych dokumentów do dnia 30 czerwca 2026 r., saldo zostanie automatycznie anulowane ([26]).

4.3. **Zmiana dokumentów po upływie terminu ich złożenia**

Ogólnie rzecz biorąc, państwa członkowskie nie będą mogły zmienić żadnego z dokumentów wymienionych w pkt 4.2 po upływie terminu ich przedłożenia – z wyjątkiem korekty błędów pisarskich – chyba że Komisja zwróci się o to po otrzymaniu wyjaśnień w trakcie procesu uzgadniania.

Na wniosek Komisji lub z inicjatywy państwa członkowskiego dodatkowe informacje dotyczące rozliczenia rachunków mogą zostać przekazane Komisji w terminie przez nią ustalonym, z uwzględnieniem ilości pracy wymaganej do przekazania takich informacji. W razie braku takich informacji Komisja może przeprowadzić rozliczenie rachunków na podstawie informacji, które znajdują się w jej posiadaniu ([27]).

W należycie uzasadnionych przypadkach Komisja może przyjąć wniosek o pozwolenie na późniejsze przesłanie informacji, o ile wniosek ten zostanie przedłożony przed upływem terminu złożenia danych dokumentów ([28]).

4.4. **Dostępność dokumentów** ([29])

Dokumenty towarzyszące, dotyczące wydatków finansowanych oraz dochodów przeznaczonych na określony cel do odzyskania przez EFRROW (w tym EURI), muszą być przechowywane do dyspozycji Komisji przez co najmniej trzy lata następujące po roku, w którym miała miejsce ostateczna płatność dokonana przez agencję płatniczą.

W przypadku nieprawidłowości lub zaniedbań dokumenty towarzyszące muszą być przechowywane do dyspozycji Komisji przez okres co najmniej trzech lat następujących po roku, w którym kwoty zostały w całości odzyskane od beneficjenta i przekazane na rzecz EFRROW (w tym EURI), bądź też po roku, w którym konsekwencje finansowe wynikające z nieodzyskania kwot zostały określone zgodnie z art. 54 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.

W przypadku procedury rozliczania zgodności rachunków przewidzianej w art. 52 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 dokumenty towarzyszące, z wyjątkiem przypadków nieprawidłowości, muszą być przechowywane przez co najmniej jeden rok następujący po roku, w którym ta procedura została zakończona (bez korekty lub z korektą finansową), lub jeżeli decyzja o zgodności jest przedmiotem postępowania sądowego przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej – przez co najmniej jeden rok po roku, w którym takie postępowanie zostało zakończone.

([23]) Wytyczne w sprawie audytu certyfikacyjnego rachunków EFRG/EFRROW – Wymogi sprawozdawcze i opinie wydane przez jednostkę certyfikującą.
([24]) Art. 30 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 908/2014.
([25]) Art. 37 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.
([26]) Art. 37 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.
([27]) Art. 30 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 908/2014.
([28]) Art. 30 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 908/2014.
([29]) Art. 32 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 908/2014.

Dokumenty towarzyszące mogą być przechowywane w formie papierowej, w formie elektronicznej lub w obu formach.

Dokumenty mogą być przechowywane wyłącznie w formie elektronicznej, jeżeli prawo krajowe danego państwa członkowskiego dopuszcza wykorzystywanie dokumentów elektronicznych jako dowodu przeprowadzenia transakcji leżących u ich podstaw w ramach postępowań prowadzonych przed sądami krajowymi.

Jeżeli dokumenty są przechowywane jedynie w formie elektronicznej, system przechowywania musi być zgodny z pkt 3B załącznika I do rozporządzenia delegowanego (UE) 2022/127.

5. ZAMKNIĘCIE PROGRAMÓW

5.1. Rozliczanie rachunków

Ostatnia decyzja w sprawie rozliczenia rachunków przed zamknięciem programu rozwoju obszarów wiejskich opiera się na tych samych dokumentach (art. 29 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 908/2014), co każda wcześniejsza roczna decyzja w sprawie rozliczenia rachunków, ale będzie miała inne ramy czasowe i będzie dotyczyć pięciu „kwartałów" zamiast czterech.

W ostatniej decyzji w sprawie rozliczenia rachunków przed zamknięciem zostanie określona kwota wydatków poniesionych w każdym państwie członkowskim w okresie od dnia 16 października 2024 r. do dnia 31 grudnia 2025 r., które zostaną uznane za kwalifikujące się do zwrotu w ramach EFRROW na podstawie rachunków, o których mowa w art. 29 rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 908/2014. W ostatniej decyzji w sprawie rozliczenia rachunków zostaną również określone wydatki kwalifikowalne na rzecz instrumentów finansowych, o których mowa w art. 42 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, oraz wszelkie zmniejszenia i zawieszenia na mocy art. 41 i 42 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.

Kwota, która w wyniku decyzji w sprawie rozliczenia rachunków podlega odzyskaniu od państwa członkowskiego lub która ma być wypłacona państwu członkowskiemu, zostanie ustalona poprzez odliczenie płatności pośrednich w okresie od dnia 16 października 2024 r. do dnia 31 grudnia 2025 r. od wydatków uznanych za kwalifikujące się do zwrotu w ramach funduszu dla tego samego okresu. Jednak po osiągnięciu przez płatności zaliczkowe oraz płatności pośrednie poziomu 95 % całkowitego wkładu EFRROW i EURI (zob. pkt 2.3 niniejszych wytycznych) Komisja przystąpi do rozliczania płatności zaliczkowych na podstawie każdej kolejnej deklaracji wydatków. W takim przypadku kwotę podlegającą odzyskaniu lub kwotę do zapłaty ustala się poprzez odliczenie płatności pośrednich w okresie od dnia 16 października 2024 r. do dnia 31 grudnia 2025 r. i rozliczonej kwoty płatności zaliczkowych dla danego okresu od wydatków uznanych za kwalifikujące się do zwrotu w ramach funduszu dla tego samego okresu.

Komisja poinformuje zainteresowane państwo członkowskie o wynikach swojej kontroli sprawozdań finansowych oraz o wszystkich proponowanych przez nią zmianach, w terminie trzech miesięcy od daty otrzymania sprawozdania końcowego.

Jeżeli, z powodów zależnych od danego państwa członkowskiego, Komisja nie może rozliczyć rachunków państwa członkowskiego w ciągu czterech miesięcy od daty ich otrzymania, Komisja powiadamia takie państwo członkowskie o dalszym dochodzeniu, które proponuje przeprowadzić.

5.2. Obliczanie salda końcowego

W decyzji w sprawie rozliczenia rachunków, o której mowa w pkt 5.1 niniejszych wytycznych, Komisja obliczy również saldo do wypłacenia lub odzyskania w momencie zamknięcia programu rozwoju obszarów wiejskich. Należy jednak zauważyć, że jeżeli po podjęciu decyzji w sprawie rozliczenia rachunków za ostatni rok realizacji programu niektóre roczne sprawozdania finansowe za poprzednie lata budżetowe nadal pozostaną nierozliczone, program nie może zostać zamknięty, a saldo nie może zostać wypłacone

Wszelkie niezrealizowane nakazy odzyskania środków wystawione przez Komisję zostaną potrącone z płatności salda końcowego.

W przypadku gdy jakiekolwiek państwo członkowskie po przeprowadzeniu kontroli dokonało dostosowań finansowych oraz odzyskało odpowiednie kwoty, musi ono ponownie przypisać te kwoty do danego programu. Zgodnie z art. 56 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 anulowane kwoty finansowania unijnego w ramach EFRROW i kwoty odzyskane, wraz z odsetkami, muszą zostać ponownie przydzielone do danego programu. W związku z tym kwoty odzyskane z tytułu nieprawidłowości dotyczących okresu programowania 2014–2022 nie mogą być wykorzystane do finansowania operacji w ramach kolejnego planu strategicznego WPR ani ponownie przydzielone do operacji/projektów, które zostały objęte korektą finansową ([30]). W momencie zamknięcia PROW kwoty, których państwo członkowskie nie wykorzystało ponownie, muszą zostać zwrócone do budżetu Unii, w związku z czym zostaną odjęte od salda końcowego.

([30]) Art. 56 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.

W momencie zamknięcia PROW Komisja uwzględni również ostatnie roczne sprawozdanie z postępów w realizacji programu rozwoju obszarów wiejskich, o którym mowa w art. 75 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013. W ciągu pięciu miesięcy Komisja poinformuje państwa członkowskie o wynikach analizy tego sprawozdania ([31]).

Komisja uwzględni wszelkie niezrealizowane płatności zmniejszone lub zawieszone na podstawie art. 41 i 42 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 w saldzie końcowym poprzez zmniejszenie płatności końcowej o przedmiotowe kwoty zmniejszeń i zawieszeń.

Komisja powiadomi zainteresowane państwo członkowskie na piśmie o swoim wniosku dotyczącym salda końcowego, które należy wypłacić lub odzyskać.

Przykład obliczenia salda końcowego przedstawiono w tabeli 1 niniejszych wytycznych.

5.3. **Zmniejszenia wynikające z nieprzestrzegania terminu płatności w momencie zamknięcia programu**

Weryfikacja przestrzegania ostatniego terminu płatności na rzecz beneficjentów w ramach programów PROW poprzedzająca zamknięcie programu rozwoju obszarów wiejskich będzie oparta na tych samych przepisach (art. 75 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 i art. 5a rozporządzenia delegowanego (UE) nr 907/2014) jak w przypadku każdego rocznego terminu płatności, ale będzie miała inny termin, podobnie jak ma to miejsce w odniesieniu do ostatniej decyzji w sprawie rozliczenia rachunków.

Obliczenie wynoszącego 5 % progu, o którym mowa w art. 5a ust. 2 rozporządzenia delegowanego (UE) 907/2014 w odniesieniu do ostatniego roku realizacji nie ulegnie zmianie, tj. okres rezerwy będzie uwzględniał następujące kwartały: III kwartał 2024 r. do II kwartału 2025 r. III i IV kwartał 2025 r. będą traktowane jako kwartały opóźnień w płatnościach i nie zmienią rezerwy.

Ostatnie obliczenie zmniejszenia wynikającego z nieprzestrzegania terminów płatności dla danego programu będzie oparte na pięciu, a nie na czterech kwartałach, tj. zostanie uwzględniony IV kwartał 2025 r.

5.4. **Płatność salda**

Saldo, w zależności od dostępności zasobów, zostanie wypłacone przez Komisję nie później niż sześć miesięcy po otrzymaniu ostatniego rocznego sprawozdania finansowego, uznaniu rocznego sprawozdania z postępów realizacji za dopuszczalne oraz rozliczeniu ostatniego rocznego sprawozdania finansowego ([32]). Ta wypłata salda końcowego pozostaje bez uszczerbku dla jakichkolwiek późniejszych decyzji w sprawie zgodności podejmowanych po zamknięciu programu.

5.5. **Zobowiązania anulowane**

Część zobowiązań budżetowych, która jest nadal otwarta w ostatnim terminie kwalifikowalności wydatków (31 grudnia 2025 r.), w odniesieniu do których państwo członkowskie nie złożyło deklaracji wydatków do dnia 30 czerwca 2026 r., zostanie automatycznie anulowana przez Komisję ([33]).

Po wypłaceniu salda Komisja anuluje wszelkie pozostające do realizacji otwarte zobowiązania w terminie sześciu miesięcy od daty zamknięcia ([34]).

Zgodnie z art. 15 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 (rozporządzenie finansowe) ([35]) anulowane środki mogą zostać ponownie udostępnione w przypadku oczywistego błędu, który można przypisać wyłącznie Komisji.

([31]) Art. 50 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013.
([32]) Art. 37 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.
([33]) Art. 38 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.
([34]) Art. 37 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.
([35]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012. Rozporządzenie to zostało uchylone rozporządzeniem (UE, Euratom) 2024/2509. Jednakże zgodnie z jego art. 277 ust. 4 uchylone rozporządzenie (UE, Euratom) 2018/1046 ma nadal zastosowanie do zobowiązań prawnych, które weszły w życie przed wejściem w życie rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509. Zgodnie z art. 76 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do zobowiązań prawnych w programach rozwoju obszarów wiejskich rozporządzenie (UE, Euratom) 2018/1046 ma nadal zastosowanie.

6. OBOWIĄZKI PO ZAMKNIĘCIU

6.1. Działania następcze w związku z nienależnymi płatnościami wykrytymi po przedłożeniu dokumentów dotyczących zamknięcia

Odpowiedzialność za odzyskanie nienależnych płatności nie kończy się w momencie zamknięcia programu rozwoju obszarów wiejskich, zgodnie z art. 59 ust. 1 lit. e) rozporządzenia (UE) 2021/2116 ([36]) państwa członkowskie muszą bowiem dążyć do odzyskania wszelkich nienależnych płatności wykrytych po zamknięciu programów, jeśli beneficjentom wypłacono środki unijne.

Odnośne kwoty należy zgłosić Komisji zgodnie z załącznikami II i III do rozporządzenia (UE) nr 908/2014 oraz tabelą „50/50", na potrzeby art. 54 ust. 2 akapit pierwszy i drugi oraz art. 54 ust. 3 akapit drugi rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.

Art. 54 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 ma zastosowanie do trwających procedur odzyskiwania należności oraz do procedur odzyskiwania, które należy wszcząć w odniesieniu do nienależnie wypłaconych kwot wynikających z okresu programowania EFRROW 2014–2022.

Państwo członkowskie może podjąć decyzję o wstrzymaniu procedury odzyskiwania należności, jeśli poniesione koszty są wyższe niż kwota podlegająca odzyskaniu, jak określono w art. 54 ust. 3 lit. a) rozporządzenia 1306/2013, lub gdy odzyskanie okazuje się niemożliwe z powodu stwierdzonej i uznanej zgodnie z prawem krajowym niewypłacalności dłużnika lub osoby prawnie odpowiedzialnej za nieprawidłowość, jak określono w art. 54 ust. 3 lit. b) rozporządzenia 1306/2013.

Kwoty pozostałe po podjęciu decyzji o zamknięciu i objęte zasadą „50/50" ([37]), jakimi mają być obciążone państwa członkowskie w odniesieniu do przypadków nieprawidłowości, będą musiały być co roku zwracane do budżetu Unii.

6.2. Rozliczanie zgodności rachunków po zamknięciu

Zamknięcie programu rozwoju obszarów wiejskich nie wyklucza wszelkich późniejszych decyzji w sprawie rozliczenia zgodności rachunków, które mogłyby obejmować kwoty obciążające państwo członkowskie w wyniku audytów przeprowadzonych przez Komisję.

6.3. Wpływ ram wykonania na zamknięcie programów

Ocena osiągnięcia końcowego celu w ramach wykonania PROW zostanie przeprowadzona w 2026 r. na podstawie ostatecznego rocznego sprawozdania z wykonania. W ocenie tej służby Komisji ustalą stopień osiągnięcia celów końcowych i określą wszelkie poważne niepowodzenia w ich osiągnięciu.

Poważne niepowodzenie w doprowadzeniu do wykonania priorytetu ramowego oznacza, że wskaźnik realizacji celu bądź celów (jeżeli są więcej niż dwa cele na priorytet) jest poniżej pewnego odsetka określonego w art. 6 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 215/2014. Ponadto stwierdzenie poważnego niepowodzenia w osiągnięciu priorytetu podlega szeregowi skumulowanych warunków, jak określono w art. 22 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013. Zanim Komisja będzie mogła stwierdzić poważne niepowodzenie w realizacji priorytetu, musi ustalić, że takie poważne niepowodzenie wynika ze słabości wdrożeniowych i przekazać tę informację instytucji zarządzającej, która musi mieć możliwość podjęcia działań naprawczych.

Komisja może zastosować korektę finansową w przypadku stwierdzonego poważnego niepowodzenia w realizacji priorytetu ramowego, ale nie jest do tego zobowiązana.

Komisja nie zastosuje korekt finansowych, jeżeli niepowodzenie w realizacji priorytetu ramowego wynika z sytuacji społeczno-gospodarczej lub czynników środowiskowych, istotnych zmian w warunkach gospodarczych lub środowiskowych w danym państwie członkowskim, lub z powodu działania siły wyższej, która poważnie wpłynęły na realizację priorytetów ([38]).

([36]) Poprzednio art. 58 ust. 1 lit. e) rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.
([37]) Art. 54 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.
([38]) Art. 22 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013.

TABELA 1: Przykład obliczenia salda końcowego

Obliczenie salda końcowego dla PROW
I – **Weryfikacja przestrzegania planu finansowego w podziale na środki:**
a) całkowite wydatki zadeklarowane w deklaracjach rocznych za okres programowania 2014–2022
b) dostosowania
c) minus całkowity pułap na poziomie środka
II – **Odliczenie kwot już wpłaconych do PROW:**
a) wypłacone płatności zaliczkowe
b) płatności okresowe
= należne saldo końcowe
– zawieszenia/przerwy
= SALDO KOŃCOWE do zapłaty lub odzyskania